

АКТУАЛЬНА ТЕМА

НОВЕЛИ

НАЦІОНАЛЬНІ СТАНДАРТИ БУХОБЛІКУ

Наказ Міністерства фінансів України «Про внесення змін до наказу Міністерства фінансів України від 07.11.2003. N 617» (N 1100 від 03.10.2007.)

Зареєстрований в Міністерстві юстиції України: 26.10.2007 р. N 1221/14488
Дата набуття чинності: 01.01.2008.

Із 1 січня 2008 р. діятиме нова редакція П(С) БУ 27 «Діяльність, яка припиняється» (затверджена наказом Міністерства фінансів України від 07.11.2003). Нова редакція стандарту 27 приведена у відповідність до Міжнародного стандарту фінансової звітності 5 «Непоточні активи, що утримуються для продажу, і припинена діяльність». Унаслідок цього, крім інших змін, національний стандарт придбає нове ІМ'Я, співзвучне його іноземному приятелю, «Необоротні активи, що утримуються для продажу, і припинена діяльність».

Так, Положенням визначені принципи формування в бухобліку інформації про необоротні активи, що утримуються для продажу, і групи активів, які вилучаються в результаті операції продажу, а також припинення діяльності та розкриття такої інформації у фінзвітності.

Особлива увага приділена правилам визнання й оцінки: необоротних активів і групи вибуття, утримуваних для продажу; припинення діяльності. Як і раніше, норми даного Положення (стандарту) розповсюджуються на підприємства, організації, інших юридичних осіб, що є працедавцями незалежно від форм власності, за винятком бюджетних установ.

Проте норми не можна застосовувати при оцінюванні деяких активів, що утримуються для продажу, в т.ч. необоротних активів, включених до складу групи вибуття, а саме: відстрочених податкових активів; активів, пов'язаних із виплатами працівникам по закінченні їх трудової діяльності; довгострокових фінансових активів, які оцінюються за справедливою вартістю; довгострокових біологічних активів, що оцінюються за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати за місцем продажу; інвестиційні нерухомості, що оцінюються за справедливою вартістю.

Додані визначення таких понять як: вартість використання, група вибуття, компонент підприємства.

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ

Розпорядження КМУ «Про схвалення Стратегії застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні» (N 911-р від 24.10.2007.)

Дата набуття чинності: 24.10.2007.

Дедалі більша кількість вітчизняних підприємств виходить на міжнародні ринки капіталу, державою здійснюються спроби активізації євроінтеграційних процесів, міжнародна співпраця має ознаки розвитку, росте кількість іноземних інвестицій в економіку України. Все це примушує Уряд задуматися над необхідністю реформування системи бухобліку, а застосування міжнародних стандартів забезпечить відвертість, прозорість і зрісталення показників фінзвітності суб'єктів господарювання (принаймні, про це законодавці «мріють»).

Відзначимо, що міжнародні стандарти (далі – МС) включають стандарти бухобліку і фінзвітності, які застосовуються в державах – членах Європейського Союзу відповідно до Регламенту Європейського парламенту та Ради ЄС (N 1606/2002 від 19.07.2002).

Програма реформування системи бухобліку із застосуванням МС затверджена Постановою КМУ N 1706 від 28.10.08.

Текст розпорядження КМУ, що коментується, знайомить нас з метою і завданнями Стратегії застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні, основними напрямками її реалізації. Так, з-поміж іншого, Міністерству фінансів доручено в найкоротші терміни (IV квартал 2007 р. – 2008 р.) здійснити офіційний переклад міжнародних стандартів.

Крім того, «обіцяється» офіційне обнародування міжнародних стандартів із забезпеченням вільного доступу до них усіх суб'єктів господарювання.

Матеріал підготували експерти компанії «Дінай»

ДЕСЯТИЙ «МІНІСТР СПРАВЕДЛИВОСТІ» УКРАЇНИ

ПОЛІТИЧНІ, ПРОФЕСІЙНІ ТА ОСОБИСТІСНІ ЧИННИКИ ВИБОРУ

Продовження. Початок на стор. 1. Кандидати

З-поміж кандидатів на посаду Міністра юстиції України (далі – МЮ) після вересневих парламентських виборів 2007 року називалися (далі – за абеткою зі згадуванням політичної сили, з якою вони асоціюються) Роман Зварич (НУ-НС), Микола Катеринчук (НУ-НС), Олександр Лавринович (ПР), Микола Оніщук (НУ-НС), Андрій Портнов (БЮТ).

«ЮГ» запропонувала всім претендентам дати інтерв'ю. Вдалося поспілкуватися з усіма претендентами (або їхніми прес-секретарями) й отримати ексклюзивну інформацію щодо їхніх позицій. Яку й викладаємо.

Так, секретар Романа Зварича (з яким було зв'язатися найважче) повідомила, що «Роман Михайлович взагалі не хоче говорити на цю тему». Тобто є шанс заспокоїти скептиків: наразі третє повернення хоч і блискучого аналітика, але неюриста (за українськими стандартами) в Міністерство юстиції України (далі – МЮ) не очікується.

Не вдалося зв'язатися з Миколою Катеринчуком, якому, між іншим, нещодавно виповнилося 40 років (26 жовтня). Його секретар пояснив, що той недоступний «на три тижні». І ввічливо запропонував нам зробити свої висновки на основі повідомлень у ЗМІ. Як ми з'ясували, 25 жовтня пан Катеринчук під час інтернет-конференції на сайті ForUm заявив таке: «Через 5 років я буду прем'єр-міністром України і приведу Україну до членства в ЄС». Таке бажання пана Катеринчука для «ЮГ» не секрет: його озвучив він сам ще торік, коли увійшов до престижного переліку 50-ти топ-юристів України в дослідженні «Юристи України. Вибір клієнта». Там, щоправда, був один нюанс: стати прем'єр-міністром було зазначено в категорії «професійна мрія»... Поки жоден юрист не став українським прем'єром. Можливо, пан Катеринчук стане, але наразі висновок такий: очолити МЮ не є його професійною амбіцією.

«ЮГ» вдалося отримати ексклюзивне очне інтерв'ю з чинним Міністром юстиції Олександром Лавриновичем. Можемо запевнити: інтерв'ю вишло щирим і цікавим (читайте окремо). Дозволимо собі зазначити, що незважаючи на хронічну втомленість міністра, він готовий залишитися на посаді, хоча й не триматиметься за крісло в разі зміни влади в КМУ. Сказав, що працюватиме в ВРУ.

Попри свою зайнятість та ювілей (50-річчя), Микола Оніщук, новопризначений Голова Національної комісії зі зміцнення демократії та утвердження верховенства права (далі – НК), висловив свою позицію в ексклюзивному інтерв'ю (читайте окремо). Між іншим, він відзначив, що демонструє відкритість, а стати Міністром юстиції – не є його метою. Хоча, як нам вдалося з'ясувати, саме він найбільш реальна кандидатура на посаду з боку «помаранчевої коаліції», якщо вона таки буде сформована.

Андрій Портнов визнав, що «себе на посаді не бачить, а найбільш достойним кандидатом зі своєї фракції вважає Петра Крупка, а з «Нашої України» – Миколу Оніщука». Він також багатозначно повідомив, що залишатиметься «у засаді». Петро ж Крупко відзначив «ЮГ», що теж «не претендує на цю посаду». Він послався на коаліційну угоду, за параграфом проектом якої ця сфера закріплена за НУ-НС. І додав, що «визначився зі своїм політичним вибором. І тут нема про що говори-

ти». Хоча і визнав, що «працював на посаді першого заступника МЮ (19.10.2005-7.02.2007 – Авт.), і якщо говорити про професійний досвід, то він у мене є».

Ми аналізували шанси інших претендентів. Зокрема тих, хто працює в Секретаріаті Президента України (далі – СП) Ігоря Пукшина та Миколи Полудьонного, чий кар'єрні стежини постійно, часом конкурентно, переплітаються і які, до

кола Оніщук. Він, хоч і новачок у НУ-НС (колишній член і чільник Партії промисловців і підприємців, який не пішов за Анатолієм Кінахом на союз з ПР), але вже має політичні заслуги перед Блоком НУ-НС. Він був заступником керівника Центрального виборчого штабу Блоку НУ-НС на вересневих виборах, і зокрема, керівником його юридичного штабу. Відзначимо, що цей пост на минулих парламентських виборах обіймав Роман Зварич і саме він відтак став МЮ. Побачимо, чи йдеться про системність винагороди посадами за юридико-партійну роботу.

Якщо буде сформовано так звану «широкую коаліцію» (за участю НУ-НС, ПР та Блоку Литвина), то є підстави вважати: МЮ все ж відійде НУ-НС. Причина: ПР навзаєм піде назустріч НУ-НС. У такому разі, можливо, доведеться вибирати між Миколою Оніщуком та Ігорем Пукшином.

Звісно, якщо вважати посаду формою вдячності, то пан Пукшин заслужив не менше за пана

Оніщука цю посаду, захищаючи інтереси Президента в суді (часто всупереч інтересам ПР). Саме через це особистість Оніщука, який не так асоціюється з судовими процесами, менш драгуватиме ПР і вона погодиться.

Які шанси Олександра Лавриновича? Звісно, ніяких за «помаранчевої коаліції». І майже ніяких за «широкою». Причина: особистого характеру. У Президента України Віктора Ющенка, що істотно впливає на формування коаліції, Міністр юстиції Олександр Лавринович, осмілимося припустити, асоціюється з негативними емоціями. Мантра Лавриновича: президентський «указ – незаконний», «указ – неконституційний» несе негативну енергію, хоча часом така юридична оцінка, кажуть експерти, є обґрунтованою (інше питання – залучення кращих умів Міністерства для обґрунтування упередженої правової позиції). Олександр Лавринович, втративши сенс неупередженості, втратив імідж (головного) юриста держави. Сьогоднішній його імідж – це адвокат ПР. Хоча він і підкреслює, що є позапартійним.

Проте очікується, що Олександр Лавринович не піде з політики. Він відійде, намагаючись повернутися.

Словом, Микола Оніщук – найбільш реальний претендент на посаду з огляду на політичні чинники. Але ще залишаються чинники професійні. Їх ми залишимо на розсуд юридичної громадськості.

Будинок Міністерства юстиції України, м. Київ, провулок Рильського

речі, в 1997-1998 рр. були заступниками МЮ. Проте наші джерела в СП підтвердили: вони не претендують. Між тим, з-поміж юристів уперто циркулюють чутки: саме Ігор Пукшин може очолити МЮ.

Підсумуємо: є два відомі нам (хоча, звісно, можливі й інші) реальні претенденти на посаду МЮ в наступному Уряді за умови формування коаліції будь-якого формату – Олександр Лавринович та Микола Оніщук.

І хто з них стане МЮ залежатиме значною мірою від політичних чинників. Отож, аналізуємо далі.

Політично

«Політично» в даному випадку означає, що вирішальним чинником стануть політичні домовленості, пов'язані зі складом можливих форматів коаліції та тих осіб, які їх влаштовують.

Так, якщо БЮТ і НУ-НС (удвох чи навіть за участю Блоку Литвина) сформулюють коаліцію та Уряд, то за умови дотримання положень параграфованої ними 17 жовтня 2007 р. Коаліційної угоди, діяння положення Додатку 1.1 до Угоди. За цим Додатком («Розподіл посади та керівників Кабінету Міністрів України між суб'єктами Коаліції») «суб'єктом Коаліції, за яким посада закріплюється на 5 років» є НУ-НС.

Як ми вже відзначили, реальним, хоч і не єдиним, кандидатом від НУ-НС є Ми-

ПРОФЕСІЙНО ТА СУБ'ЕКТИВНО

Ліричний відступ

Дозволю собі невеликий ліричний відступ. Україна – країна юридичних «чудес». І «чудотворців», які «ваяють» чудеса того, що можна назвати українським юридичним фольклором. Сумнівні за правомірністю нормативно-правові акти та судові рішення доповнилися міністрами юстиції, які не є дипломованими юристами та недипломованими юристами, що стали Заслуженими юристами України. Звісно, можна було підписувати на предмет змісту поняття «юрист» і спробувати довести, що юрист – це не лише той, хто має диплом ЮНЗ. І можливо, в цьому є сенс – скажімо, в давні часи не було юрфаків і юристами ставали, так би мовити, «на виробництві».

Але суть в іншому: суть у правничому вишколі.

Досвід доводить: аби стати юристом – не достатньо отримати диплом юриста; потрібно щоденно жити правом і це те, що відбувається з тими, хто щоденно навчається на юридичному. Живучи правом в середовищі правничої школи, спілкуючись очно та заочно з носіями права – вчителями-правознавцями і юристами, та читаючи тисячі й мільйони сторінок на юридичну тематику, волею-неволею проникаєшся ідеєю права, а відтак на практиці глибше пізнаєш правову матерію. Аби творити не всупереч їй, а в гармонії з нею. Саме тоді право, його світ приймає до себе.

Диплом юриста не є перепусткою в цей юрсьвіт, він є лише квитком (ліцензією), який можна анулювати. У цьому сенсі будь-хто, хто «сів у чужі сани» буде правом відторгнутий. Не сьогодні, так завтра.

КСУ ПІДСТРАХУВАВ ПРОКУРОРІВ

30 жовтня Конституційний Суд України оприлюднив прийняте 25 жовтня рішення у справі за конституційним зверненням громадянина Сергія Мнишенка щодо офіційного тлумачення положень частини четвертої статті 50 Закону України «Про прокуратуру» (суддя-доповідач у справі – Віктор Шишкін), – повідомили в прес-службі КСУ

Громадянин Мнишенко звернувся до КСУ з клопотанням дати офіційне тлумачення положень ч. 4 ст. 50 Закону України «Про прокуратуру» в частині поширення їх дії на працівників військових прокуратур.

У зазначених положеннях передбачено, що життя і здоров'я працівників прокуратури підлягають обов'язковому державному страхуванню за рахунок коштів відповідних бюджетів на суму десятирічного грошового утримання за останньою посадою, порядок та умови страхування встановлюються КМУ.

Автор конституційного звернення зазначає, що суди України під час розгляду позовів громадян до Національної акціонерної страхової компанії «Оранта» про виплати страхового відшкодування по державному обов'язковому страхуванню працівників прокуратури не мають однозначної правової позиції щодо застосування частини четвертої статті 50 Зако-

ну України «Про прокуратуру».

КСУ, дослідивши матеріали справи, вирішив, що в аспекті конституційного звернення положення ч. 4 ст. 50 Закону України «Про прокуратуру» в системно-

му зв'язку з частиною п'ятою цієї статті слід розуміти так, що держава гарантує обов'язкове державне страхування прокурорам незалежно від особливостей статусу їх певних категорій.

КОМЕНТАР ДО ІНТЕРВ'Ю

Відповідаючи на запитання про «три пріоритети» на посаді Міністра юстиції України, обидва претенденти відзначили проблему виконання судових рішень та законопроектну роботу (нормотворча функція).

Пан Оніщук визначив ще одним пріоритетом вирішення проблеми вихолощення змісту законів через недопустимість реєстрації актів, що їм не відповідає. Тоді як пан Лавринович відзначив нотаріат.

Щодо того, чи стане пріоритетом Міністерства вдосконалення системи підготовки юристів в Україні, було дано дещо відмінні відповіді.

Пан Лавринович спочатку відзначив, що «не стане», а згодом уточнив, що «нічого нового сказати не може...». При цьому його відповідь демонструє, що його увага зосереджена на питаннях підготовки кадрів для юстиції.

Коли ми уточнили, що наше питання стосується системи університетської підготовки юридичних кадрів загалом і

того, чи не братиме Міністерство більш активної участі в її удосконаленні, він відзначив, що не є прихильником відомчої базової юридичної освіти.

Натомість, пан Оніщук назвав цей напрям своїм пріоритетом. І відзначив необхідність «переглянути умови ліцензування та вимоги до навчальних закладів, які займаються підготовкою юристів» і що, «загальна кількість цих закладів за таких умов буде суттєво скорочена».

Питання «розширення-звуження» функцій Міністерства отримало різні відповіді. Але з різними акцентами. Пан Оніщук наголосив на тому, що «проблема – не в повноваженнях, а в здатності забезпечити ефективне виконання вже існуючих сфер відповідальності». Тоді як пан Лавринович відзначив, що «потрібно, можливо, позбавитися окремих повноважень, але не звужувати їх».

На запитання про те, ким (чим) є міністер юстиції – людиною президента, глави уряду, своєї політичної сили чи «людиною права», обоє визнали бажане – «лю-

диною права». Пан Оніщук, щоправда, сказав спочатку, що «це безумовно», а згодом визнав, що «у питаннях забезпечення конституційних гарантій прав і свобод громадян» буде «вважатися людиною Президента». Пан Лавринович же наголосив, що «в різний час різні міністри показували якою мірою вони можуть мати достатню рішучість в тому, щоби відстояти передовсім інтереси права, інтереси закону».

Саме тут доречним було запитання про праворозуміння. Адже саме воно є визначальним для розуміння і втілення таких явищ, які позначаються термінами «право», «закон», зрештою «справедливість» (адже йдеться про «міністра справедливості»).

Це питання виявилось єдиним, на яке пану Лавриновичу було складно відповісти відразу (зрештою, це зрозуміло, спробуйте відповісти на нього самі), й він надав нам своє визначення вже на стадії погодження інтерв'ю. Додавши, що «аби виконувати якісно і відповідально обов'язки на посаді Міністра юстиції навряд чи є необхідним точно ідентифікувати свій підхід». Пан Оніщук же навів, так зване, «широке визначення права». По суті, обоє юристів не є нормативістами, хоча нормативізм визнають.

Цікавими і навіть чимось характерними виявилися наведені ними визначення «верховенства права».

Не менш цікавими та навіть повчальними виявилися відповіді щодо професійного табу Міністра юстиції. А також випадків, коли Міністер юстиції повинен подати у відставку, якщо цих випадків навіть не передбачено законодавчо.

Зрештою, обоє юристів визнали проблеми з регламентацією юридичної діяльності (права на зайняття юридичною практикою) і потребу їх вирішення, окреслили її певні шляхи. Але, передусім, визнали обоє ці проблеми і шляхи варто широко публічно обговорити.

Загалом, відповіді на запитання інтерв'ю варті уваги кожного сучасного українського юриста, аби краще зрозуміти, хто є гідним бути і стати Міністром юстиції України.

НОВЕЛИ

ВАЛЮТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ

Постанова Правління НБУ «Про внесення змін до Положення про порядок видачі НБУ індивідуальних ліцензій на розрахунки між резидентами і нерезидентами в межах торгового обороту у валюті України» (N 342 від 21.09.2007 р.)

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України: 18.10.2007 р. N 1182/14449

Дата набуття чинності: 29.10.2007 р.

Положення, що регламентує порядок і умови видачі індивідуальних ліцензій на розрахунки між резидентами і нерезидентами в межах торгового обороту у валюті України, затверджене постановою Нацбанку N 484 від 14.10.2004 р.

На підставі документа, що коментується, до вищезгаданого Положення внесені зміни, зокрема уточнено, що під терміном «розрахунки в межах торгового обороту» мається на увазі рух засобів між резидентами і нерезидентами по операціях продажу (купівлі) товарів на підставі зовнішньоекономічних договорів, що передбачають експорт або імпорту товарів.

Крім того, з переліку операцій, здійснюваних в межах торгового обороту без ліцензії, виключений продаж товарів у сфері послуг і роздрібною торгівлі на території України фізособам-нерезидентам – кінцевим споживачам для власного некомерційного використання за валюту України, перераховану з поточного рахунку цього нерезидента, відкритого в уповноваженому банку.

Матеріал підготували експерти компанії «Дінай»

ЮРИСТІВ ДЕЛЕГОВАНО НА КОНФЕРЕНЦІЮ З МПП

Утворено делегацію України для участі в роботі 21-ї Дипломатичної сесії Гаазької конференції з міжнародного приватного права, яка відбувається 5-23 листопада 2007 р. у м. Гаага, Королівство Нідерланди.

Указом від 1 листопада 2007 р. за № 1035/2007 р. затверджено такий склад делегації: **Валерія Лутковська** – заступник Міністра юстиції України, глава делегації, **Олександр Купчишин** – Надзвичайний і Повноважний Посол України в Королівстві Нідерланди, заступник глави делегації, **Ксенія Волкова** – начальник відділу Департаменту цивільного законодавства та підприємництва Міністерства юстиції України, **Герман Галущенко** – завідувач відділу Головної служби зовнішньої політики Секретаріату Президента України, **Анатолій Довгерт** – завідувач кафедри міжнародного приватного та митного права Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Т. Шевченка, член-кореспондент АПРНУ, д. ю. н. (за згодою), **Олександр Малиновський** – радник президента України щодо іноземної юридичної колегії «Українюрколегія» (за згодою), **Аліна Панченко** – заступник начальника Управління правового забезпечення Секретаріату КМУ, **Марія Сніжко** – головний спеціаліст Департаменту міжнародного співробітництва Міністерства юстиції України, **Катерина Шевченко** – директор Департаменту міжнародного приватного права і міжнародної правової допомоги Міністерства юстиції України.

Главі делегації України дозволено вносити зміни до складу делегації за попереднім погодженням із МЗС України. Її також уповноважено на підписання заключних документів 21-ї Дипломатичної сесії Гаазької конференції з міжнародного приватного права.

КМУ доручено вирішити питання щодо виділення коштів в іноземній валюті для забезпечення участі ряду членів делегації.

№ п/п	П. І. Б.	Призначено / Звільнено	Призначив / Звільнив
1	БОЙКО Віталій Федорович	-> 1991.06.05 <- 1992.03.20	Кравчук Л. М. Кравчук Л. М.
	КАМПО Володимир Михайлович	- 1992.03.20*	Кравчук Л. М.
2	ОНОПЕНКО Василь Васильович	-> 1993.10.05 (08) <- 1995.08.07	ВРУ затв., Кравчук Л. М. Кучма Л. Д.
3	ГОЛОВАТИЙ Сергій Петрович	-> 1995.09.27 <- 1997.08.21	Кучма Л. Д. Кучма Л. Д. (відставка КМУ)
4	СТАНІК Сюзанна Романівна	-> 1997.08.21 <- 1999.12.30 >- 1999.12.31 <- 2001.05.29 >- 2001.05.30 <- 2002.05.07	Кучма Л. Д. Кучма Л. Д. (звільнення 1999, 2001 рр. – через відставку КМУ)
5	ЛАВРИНОВИЧ Олександр Володимирович	-> 2002.11.30 <- 2005.02.03	Кучма Л. Д. Ющенко В. А. (відставка КМУ)
6	ЗВАРИЧ Роман Михайлович	-> 2005.02.04 <- 2005.09.27	Ющенко В. А. Ющенко В. А. (відставка КМУ)
7	ГОЛОВАТИЙ Сергій Петрович	-> 2005.10.06 <- 2006.08.04	Ющенко В. А. ВРУ (прийнято відставку)
8	ЗВАРИЧ Роман Михайлович	-> 2006.08.04 <- 2006.11.01	ВРУ (сформовано КМУ) ВРУ (прийнято відставку)
9	ЛАВРИНОВИЧ Олександр Володимирович	-> 2006.11.01 – донині	ВРУ

* Дію Указу було зупинено в частині призначення Кампо В. М. Міністром юстиції України до прийняття відповідного рішення ВР України згідно з Розпорядженням Президента N 67/92-рп від 21.04.92

АКТУАЛЬНЕ ІНТЕРВ'Ю

ІНТЕРВ'Ю «ЮРИДИЧНОЇ ГАЗЕТИ» З ГОЛОВОЮ НАЦІОНАЛЬНОЇ КОМІСІЇ
ЗІ ЗМІЦНЕННЯ ДЕМОКРАТІЇ ТА УТВЕРДЖЕННЯ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА,
К. Ю. Н., НАРОДНИМ ДЕПУТАТОМ ВРУ ІV-VI СКЛИКАНЬ
МИКОЛОЮ ОНІЩУКОМ

хисту інтересів громадян.

■ **Чи стане пріоритетом Міністерства юстиції вдосконалення системи підготовки юристів? Якщо так, які зміни пропонуватимуться у зв'язку з цим?**

– Так, стане. Зараз система підготовки юридичних кадрів фактично кинута на самоплив. Це проявляється не тільки в тому, що існує понад 200 навчальних закладів, які готують юристів. Коли я виступаю на якихось урочистостях в юридичних закладах держави, пов'язаних чи то з Днем знань, чи то з врученням дипломів, я часто наголо-

шую на тому, що цей ринок перенасичений. До того ж пропозиції на ринку праці є недостатньо якісними, особливо, коли йдеться про регіональний рівень.

Необхідно переглянути умови ліцензування та вимоги до навчальних закладів, які займаються підготовкою юристів. Загальна кількість цих закладів за таких умов буде суттєво скорочена.

Я гадаю, що має бути істотно збільшена кількість спільних наказів та рішень колегій Мін'юсту та Міністерства освіти. Мають бути підготовлені відповідні проекти та постанови, які закріплять механізми контролю за відповідністю цих вимог. Адже не секрет, що деякі ВНЗ для того, щоб отримати ліцензію, лише на декілька днів вносять у списки викладачів кандидатів юридичних наук, а реальний процес здійснюється всупереч державним вимогам.

Я вбачаю необхідність у тому, щоб забезпечити відповідність критеріям, які були однаковими як для відомчої науки, так і для загальноосвітніх закладів.

■ **Які повноваження Міністерства юстиції слід звужити чи розширити?**

– За традицією, коли кожний новий Міністр юстиції ставить питання про розширення своїх повноважень задля належного забезпечення виконання функцій. Я, можливо, зміню цю традицію, якщо мені доведеться цим займатися. Вважаю, що проблема – не в повноваженнях, а в здатності забезпечити ефективне виконання вже існуючих сфер відповідальності. Разом із тим, якщо ми побачимо, що використання цього ресурсу – я маю на увазі професійного, кадрового, контрольного – буде недостатнім, тоді таке питання може виникнути. Розширення функцій можливе лише як наслідок вичерпання можливостей реалізації завдань на основі вже існуючих повноважень.

Водночас сьогодні певною деструктивною проблемою є незавершеність законодавства, воно не до кінця врегульоване. Зокрема, я маю на увазі паспортну систему – те, що стосується усіх видів реєстрації громадян – та систему виконання покарань: відповідний департамент сьогодні перебу-

ває в прямому управлінні. Це вже не МВС, але це ще не Міністерство юстиції. Хоча і задекларовано, що Департамент із виконання покарань відноситься до сфери координації Мін'юсту, але інструментів для такої координації Міністерство не має. Тож у даному випадку я не вважаю це розширенням повноважень. Це радше етапна зміна функціонального ряду. Мені здається, що цей департамент дуже зацікавлений у тому, щоби його інтереси в уряді представляв саме міністр. До певної міри не сприяє ефективності в управлінні, якщо орган перебуває в чіткій сфері підпорядкування тому чи іншому міністерству... причому його керівник не є членом уряду. Важливо, щоб система виконання рішень суду була сконцентрована в системі одного органу, яким є Міністерство юстиції. Власне, це ті два напрямки, про які варто говорити в контексті розширення відповідальності Міністерства.

■ **Міністр юстиції. Це людина Президента, Глави Уряду, своєї політичної сили чи це «людина права»?**

– Безумовно – людина права. Це єдина, можливо, посада, де цей критерій є визначальним.

Але якщо нормопроектні ініціативи усіх, включаючи Главу Уряду, Президента, інших суб'єктів будуть виходити за межі права, а не тільки закону (бо право – це де-що ширша категорія) треба чітко про це говорити, без страху втратити посаду. Тому посаду Міністра юстиції мають займати люди, які мають політичну вагу, політичний і життєвий досвід, авторитет, професійну впевненість і необхідний рівень знань. Коли ці якості є, я гадаю, проблема залежності зникає сама собою.

Що стосується питання, чиєю людиною є Міністр юстиції, то я буду відкрито говорити про те, що у питаннях забезпечення конституційних гарантій прав і свобод громадян його діяльність має бути найбільш дотичною до повноважень Президента України. І у цьому відношенні я буду вважатися людиною Президента. А я переконаний, що Президент буде проводити і проводитиме саме таку лінію. Завдання Міністра, як члена Уряду, бути юридичним проводирем у політичній команді, тобто діяти в такий спосіб, щоб цей Уряд не робив юридичних помилок, щоб він здійснював свої функції, ухвалював рішення, які приймаються та приймаються в інтересах усього суспільства і конкретного громадянина.

■ **Професійне табу Міністра юстиції. Не порушувати принцип «Закон – понад усе».**

■ **У яких випадках Міністр юстиції України повинен подати у відставку (не лише у передбачених законодавчо)?**

– У випадку, коли не відчуває, що здатен виконати завдання, які на нього покладені; коли є факт конфлікту приватних і публічних інтересів, і при цьому перевага надана приватним; коли діяльність Міні-

стра юстиції стає політично вмотивованою.

■ **Які зміни в регулювання юридичної діяльності (права на зайняття юридичною практикою) ініціюватиме Міністерство юстиції найближчим часом?**

– Буде поставлено питання щодо уніфікації приватної юридичної практики через інститут адвокатської діяльності. Не бачу великої проблеми, аби діяльність практикуючих юристів була б унормована на тих самих засадах, як і адвокатів. Паралельно можуть існувати два великі цехи, але навіщо, якщо на 99% їхня діяльність однотипна. У будь-якому разі діяльність і тих, і інших має бути чітко врегульована.

■ **Ваше праворозуміння? Як ви визначаєте поняття «право» і поняття «верховенство права»? Прихильником якого праворозуміння ви себе вважаєте?**

– Я визначаю право, як систему норм, механізмів їх реалізації та правовідносин. Верховенство права я визначаю, як справедливість, що забезпечується визнанням найвищою цінністю природних і конституційно закріплених прав і свобод людини, підпорядкування всіх публічно-владних інститутів цій меті.

Природно, що Україна відходить від позитивістського розуміння права, коли воно зводилося лише до визначення права як системи правових норм та ієрархії цих норм. Тобто виникає більш комплексне розуміння права, котре не зводиться лише до позитивістського, схемного розуміння.

Що стосується верховенства права, то, як відомо, ця доктрина виникла після Першої чи Другої світової війни, коли необхідно було віднайти таке праворозуміння, яке би дозволило притягнути до відповідальності тих людей, які формально діючі в межах законів Німеччини, скоїли злочин. Ця доктрина виникла як така, що дозволяє розглядати закон, правову систему, лише як складову загального поняття верховенства права, що є сукупністю природних прав людини, принципів справедливості й гуманності.

До речі, навіть серед науковців не існує однозначного поняття визначення верховенства права. Тому незалежно від дефініцій, нам важливо забезпечити рівність у взаєминах усіх суб'єктів права, незалежно від їх майнового стану, посади і т. ін., дотримання всіма суб'єктами владних повноважень принципів поділу влади – йдеться про систему стримування та противага, верховенство основоположних конституційних прав, які гарантують людині право, насамперед політичні права і свободи, хоча не тільки ці, а й соціально-економічні права. Іншими словами, коли ми говоримо про верховенство права, ми розуміємо, що йдеться у першу чергу про верховенство загальнолюдських цінностей, які мають захищатися правовою системою у практичній діяльності всіх публічних інститутів.

СПІЛКУВАВСЯ СЛАВІК БІГУН
«Юридична газета»

■ **Шановний пане Оніщук, якими є три ваші пріоритети і як ви їх реалізуватимете як Міністр юстиції?**

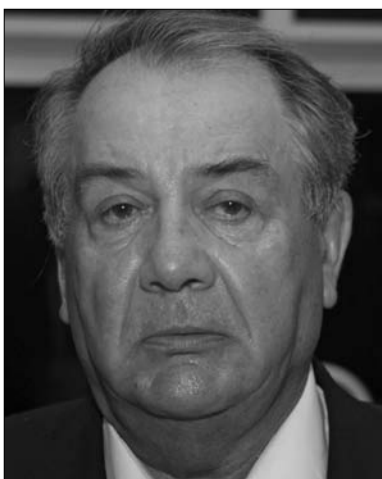
– Мої три пріоритети є такими: по-перше, забезпечення безумовного виконання судових рішень, по-друге, вирішення проблеми вихолощення змісту законів через недопустимість реєстрації актів, що їм не відповідає, по-третє, законопроектна робота, спрямована на реформу кримінальної юстиції, адвокатури та правосуддя.

Щодо першого пріоритету наголошу: виконання судових рішень, невідворотність виконання цих рішень є одним із найбільш очікуваних і бажаних у суспільстві явищ. Має бути суттєво підвищена роль Міністерства юстиції в забезпеченні функції виконання судових рішень. Мені видається, що саме ця функція залишається найменш вдало реалізованою. І хоча ситуація в цій сфері за останні роки поліпшувалася, позитивна тенденція є відчутною, проте, мені здається, існує багато законодавчих обмежень на виконання судових рішень, які були сформовані ще за часів пострадянського типу правління.

Другий пріоритет – це вирішення проблеми вихолощення змісту законів через недопустимість реєстрації актів, що їм не відповідають. Потрібно провести ревізію та інвентаризацію всього підзаконного матеріалу. Я знаю, що така робота проводилася і проводиться нинішнім міністром. Разом із тим, можливо, тут потрібно діяти більш рішуче і бути більш категоричним...

Щодо третього пріоритету: через низку причин, у тому числі через політичні причини, активність щодо цієї сфери Міністерства виглядає непереконливо. Це при тому, що Мін'юст наділений достатньо широкими повноваженнями саме в галузі законопроектної роботи: створені відповідні центри, забезпечені відповідними кадрами ресурси. Проте сьогодні, представляючи Національну комісію зі зміцнення демократії та утвердження верховенства права, я констатую, що резерви Міністерства використовуються в цій сфері недостатньо. Урешті-решт ідеться також про впорядкування відносин, які сьогодні існують у сфері адвокатури, тобто недержавних форм за-

АВТОРИТЕТНА ДУМКА

Віталій Бойко,

перший Міністр юстиції незалежної України в 1991-1992 рр., голова ВСУ у 1994-2002 рр.

– Усі ті прізвища, які озвучують ЗМІ, викликають у мене позитивні емоції. Але якщо дивитися на кожну кандидатуру, то, на мою думку, такій важливій посаді найбільше підходить у першу чергу нинішній Міністр юстиції Олександр Лавринович. Я його знаю ще з 1991 р., коли ми разом працювали в ЦВК: я на посаді Голови, пан Лавринович – заступником Голови. Тоді він іще не мав вищої юридичної освіти, але з ним було цікаво працювати: він уміє логічно мислити та логічно висловлювати своє бачення тієї чи іншої

проблеми. Згодом він дістав вищу юридичну освіту – по-моєму, має червоний диплом. Потім, слухаючи його виступи в Верховній Раді, спочатку народного депутата, а згодом Міністра юстиції, я мав можливість переконатися в його юридичній компетентності. Мені імпонує те, що він має позицію та вміє юридично обґрунтувати.

На друге місце я би поставив Миколу Васильовича Оніщука. Це практик, вчений, людина, яка знається на всіх питаннях юриспруденції та має своє бачення у ви-

рішенні тих чи інших конфліктів, і мені подобається його окрема обґрунтована позиція в непростих питаннях.

Не можу нічого сказати проти Миколи Катеринчука – молодий активний політик. Безперечно, я не можу сказати нічого поганого про Петра Миколайовича Крупка. Тим більше, він уже працював міністром Кабінету Міністрів в уряді Тимошенко, і на посаді заступника Міністра юстиції. Також людина підготовлена, і найбільш важливо – він знає проблеми, які необхідно сьогодні вирішувати на рівні основного юридичного підрозділу виконавчої структури влади – Міністерства юстиції.

Щодо пана Зварича і пана Портнова – думки про їх обрання на цю посаду також майорять – я не хочу давати жодних негативних оцінок, тому що у мене їх просто нема. Зварич уже був Міністром юстиції. Гадаю, Верховна Рада може оцінити його діяльність більш об'єктивно та неупереджено. А щодо пана Портнова, чесно кажучи, мені важко щось говорити: я зовсім не знаю його життєвого шляху.

З-поміж претендентів на посаду Міністра юстиції України за умови формування коаліції будь-якого формату називають таких осіб, як Роман Зварич, Микола Катеринчук, Петро Крупко, Олександр Лавринович, Микола Оніщук, Андрій Портнов.

Хто з них є найбільш гідним стати Міністром юстиції?

АКТУАЛЬНЕ ІНТЕРВ'Ю

ІНТЕРВ'Ю «ЮРИДИЧНОЇ ГАЗЕТИ» З МІНІСТРОМ ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ,
К. Ю. Н., НАРОДНИМ ДЕПУТАТОМ ВРУ II-V СКЛИКАНЬ
ОЛЕКСАНДРОМ ЛАВРИНОВИЧЕМ

■ Шановний пане Лавринович, які є три ваші пріоритети і як ви їх реалізуватимете як Міністр юстиції?

– Я продовжую працювати за тими напрямками, які вже давно визначені, ще в 2002 році. Мені, звісно, шкода, що впродовж цього року, коли я працював на посаді міністра, більшість часу доводилося займатися непродуктивною роботою – юридичними експертизами та протидією руйнації правових інститутів держави, щоб забезпечити якісне функціонування системи юстиції України в умовах політичного протистояння та культивування правового нігілізму. Тому багато зусиль пішло на неконструктивні напрямки...

Не скажу, що щось можна виділити в пріоритети, а решта не варта великої уваги. Скажімо, найбільше уваги потребують виконавча служба, нотаріат і нормотворча функція Міністерства юстиції. Але є важливими і міжнародний блок, і система функціонування реєстрації актів цивільного стану громадян, включно з апостилюванням, включно також зі створенням загальнодержавної реєстрової книги... Сьогодні в нас є тільки церковні книги та книги окремих загсів і РАГСів, і кожен рік десь виникає проблема або з неможливістю відновлення запису, або з втратою запису, або зі спотворенням запису. І я гадаю, що ми повинні створити єдину електронну загальнодержавну книгу записів актів громадян, яку більшості європейських країн. Ця робота вже розпочата й вона має хорошу динаміку.

■ Чи стане пріоритетом Міністерства юстиції вдосконалення системи підготовки юристів? Якщо так, то які зміни пропонуватимуться у зв'язку з цим?

– Нічого нового я не можу сказати, тому що від 2002 року це питання перебуває під постійним наглядом. У 2003 році за спільним договором із Національною юридичною академією України імені Ярослава Мудрого в Харкові відкрито додатковий факультет. Сьогодні там два факультети: факультет юстиції та факультет виконавчої служби. У нас також укладені договори з Академією внутрішніх справ у Києві, з Київським національним університетом, зі Львівським національним університетом імені Івана Франка, з Одеською національною юридичною академією. Крім того, ми перейшли на новий формат роботи наших курсів підвищення кваліфікації. І наступний крок – це, я гадаю, зміна статусу цих курсів, яким поки що ми приділяли мало уваги, додаткова розробка програми перепідготовки.

Правова освіта переважно будується через міжвідомчу координаційну раду з питань правової освіти, де вибудовуються різні форми, залежно від місцевих особливостей, роботи в областях і раз на квартал ми обов'язково проводимо засідання цієї ради та підбиваємо підсумки роботи по кожному напрямку. Треба продовжувати вже розпочату справу.

Вважаю, що відомча освіта – це неефек-

тивний напрямок. Освіта має бути загальною і нею мусить займатися відомство, спеціально для цього створене – Міністерство освіти. Відомчою повинна бути тільки післядипломна освіта чи перепідготовка.

■ Які повноваження Міністерства слід звузити чи розширити і чому?

– Потрібно, можливо, позбавитися окремих повноважень, але не звузувати їх. Я маю на увазі повноваження, що є не надто профільними. Наприклад, зараз ми займаємося реєстрацією друкованих видань, інформаційних агентств, ЗМІ. На мою думку, цю функцію не обов'язково має виконувати Мін'юст, нею можуть займатися інші органи. Те саме стосується реєстрації біографічних історій. Із тих функцій, які ще сьогодні в нас є, які можна було би зменшити, складно щось виокремити, оскільки українська юстиція і так дуже обмежена порівняно з усіма європейськими юстиціями. Із точки зору здорової логіки, слід говорити про розширення функцій. Скажімо, Міністерство юстиції України, як ви знаєте, народилося як секретаріат адміністрування судів. Це одна з основних функцій юстиції в усіх європейських країнах без винятку. В Україні цю функцію виконує окремий орган виконавчої влади. Я вважаю, це неправильно. Зрозуміло, що пенітенціарна система має бути в системі юстиції і, до речі, зобов'язання проте, що так буде зроблено, Україна взяла на себе у 1995 році. Сьогодні вже Бог дав 2007 рік.

У випадку з прокуратурою – тут теж потрібно дати ясну відповідь. Європейські підходи є різними, в деяких державах прокуратура перебуває в судовій владі, але, звісно, вона не займається досудовим слідством. В інших державах – це складова Мін'юсту, і тоді вона опікується досудовим слідством. І те, і те – нормально. Я гадаю, що ми не повинні знову винаходити велосипед із квадратними колесами. Потрібно вибрати певну модель. Вважаю, це може бути яка одна модель, так і інша. Але потрібно щось упроваджувати. Ми мали вже достатньо часу, щоб переконатися, що наявна модель не відповідає функціям, які покладаються на прокуратуру в демократичному суспільстві.

Там, де мова йде про обов'язковість дотримання нагляду під час оперативно-розшукової діяльності, під час ведення слідства, наглядова діяльність у місцях позбавлення чи обмеження волі – у всіх трьох складових у нас не все гаразд. Але прокуратура – це єдиний орган, який має цим займатися, незалежно від статусу. А з додатковими функціями, які прокуратура може виконувати, а може й не виконувати – тут у нас більш успішні справи.

■ Міністр юстиції. Це людина Президента, Глави Уряду, своєї політичної сили чи це «людина права»?

– Звісно, що ідеальним є четвертий варіант і в своїй роботі протягом усіх років я максимально намагався до нього наблизитися. Звичайно, було би абсолютно нещирим, неправдивим казати, що Міністер-

ство юстиції і сам міністр можуть бути ізольованими від тих процесів, які відбуваються в уряді в широкому розумінні та в Кабінеті Міністрів зокрема. Але я гадаю, що є достатньо підстав говорити про те, що намагання зробити Міністра юстиції чи єнось людиною були завжди, і в різний час різні міністри показували, що вони досить рішучі для того, аби відстояти інтереси права, інтереси закону.

■ Професійне табу Міністра юстиції.

– Міністр юстиції ніколи не повинен допускати незаконних дій, схвалювати чи виправдовувати такі дії, чи, ще гірше, представляти їх як публічну чесноту.

■ У яких випадках Міністр юстиції повинен подати у відставку (не лише у передбачених законодавчо)?

– Починаючи з 2001 року за указом Президента, а з 2007-го вже за законом «Про Кабінет Міністрів» міністри є політичними діячами, на яких не поширюється закон «Про державну службу». Тому питання відставки для міністра – це питання політичної відповідальності. Він має подати у відставку, якщо не погоджується з тією політикою, яку реалізує уряд на чолі з прем'єром. Тоді є політичний конфлікт, і міністр має заявити Верховній раді про свою відставку. Ті, хто працюють на політичних посадах, не мають можливості апелювати до того, що пройшли вибори, створена нова політична коаліція, а вони хочуть і далі працювати. Це поширюється на будь-якого члена уряду...

■ Які зміни в регулюванні юридичної діяльності (права на заняття юридичною практикою) ініціюватиме Міністерство юстиції найближчим часом?

– Не дуже просте запитання. В різних державах є різні моделі. Північноамериканська модель тяжіє до домінування адвокатів, які, зрештою, здійснюють навіть нотаріальні послуги. Європейська традиція інша. В Україні, на мою думку, не завершено чітке формування відмінностей у статусі, в підходах до роботи адвокатів. Зрештою, вже достатньо довго дебатують довкола нової редакції закону про адвокатуру.

Адже саме ця юридична діяльність найбільш вноормована й має найбільшу самоорганізацію. Адвокати самі проводять дисциплінарні провадження й самі ухвалюють рішення про дисциплінарні стягнення. Ця система працює. Є питання в статусі тих юристів, що надають адвокатські послуги як захисники, у судах, по кримінальних, цивільних, господарських і адміністративних справах. Я не готовий сьогодні оцінювати, наскільки потрібно зберігати статус-кво, чи це має бути виключно адвокатська діяльність. Широка публічна дискусія може бути більш ефективною. Але я переконаний, що кожен юридичний цех

мусить максимально створювати механізми самоорганізації: це стосується і адвокатів, і нотаріусів, і я гадаю, що інші сфери юридичних послуг теж не виняток.

Якщо взяти практикуючих юристів, є багато фірм, де працюють не тільки адвокати. Люди, які здійснюють велику кількість консалтингових функцій, функцій супроводу господарської діяльності. Я не впевнений, що це мають обов'язково бути адвокати.

■ Ваше праворозуміння? Як ви визначаете поняття «право» і поняття «верховенство права»? Прихильником якого праворозуміння ви себе вважаєте?

– На мою думку, аби виконувати якісно та відповідально обов'язки на посаді Міністра юстиції навряд чи є необхідним точно ідентифікувати свій підхід, своє розуміння з якогось одного напрямку.

Я чудово розумію велику відмінність, яка є між верховенством права і верховенством закону. Якщо брати концептуально, то мова йде про природні права громадян, які є основою писаних правових норм. Але при цьому слід розуміти, що в державі, де функціонують органи управління, потрібно достатньо багато часу для стабільного розвитку суспільства, щоб органи управління могли приймати будь-які рішення – дозвольні, регулятивні чи примусові, які ґрунтувалися б не тільки на писаних нормах (закон, указ, постанова).

Потрібно, аби застосовувалося звичаєве право, що спирається на традиції – держави або місцевості – і щоби це сприймалося як аксіоматичне, кого це стосується, суспільством, у якому це рішення приймається. Для нас сьогодні це неприйнятно. Якщо в Україні така традиція і буде колись, то дуже нескоро, не за нашого життя. В Україні сьогодні важливо забезпечити неухильність дотримання писаних норм.

Щодо визначення поняття «право»: не думаю, що воно може бути вичерпним і однозначним. Для мене, напевне, це сукупність норм і правил (не тільки писаних), а також процедур їх творення та застосування.

Спількувався **Славик БП'УН**
«Юридична газета»

Василь Кисіль,
д. ю. н., професор Інституту міжнародних відносин, старший партнер ЮФ «Василь Кисіль і Партнери»

на Лавринович. Від нового міністра я очікую, що нарешті буде створена третя гілка влади. Я не маю на увазі судову реформу. Слід подивитися в корінь проблеми і створити принципово нову, актуальну для демократичного суспільства, систему.

Сьогодні в Україні є суди, але якщо немає адекватного розмежування повноважень виконавчої, законодавчої та судової гілок влади, якщо судова гілка не є незалежною, то, по суті, вона і не є владою. Для того, щоб запустити новий механізм у роботу, може знадобитися щонайменше два-три роки: півроку-рік лише на підготовку нормативних актів.

Володимир Горбатенко,
д. політ. н., професор, заступник директора Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України

силі, а не на інтересах України. Я гадаю, в Міністерстві юстиції, або, як правильно відзначають, в «Міністерстві справедливості», Міністр юстиції повинен бути поза політикою. У наших умовах це утопія.

Є люди, які більше чи менше ангажуються на політиці. Сергій Головатий багато ангажувався на політиці. В Олександра Лавриновича однозначно був крен в один бік.

Серед тих кандидатур, які називаються, мені найближчою є позиція Миколи Оніщука. При-

наймі, він намагається утриматися в правовому колі, у своїх виступах, у своїй діяльності.

Мені імпує чіткість його позиції та намагання дотримуватися закону. Щодо Катеринчука, то, можливо, у нього менше досвіду. Але, як показали революційні події 2004 р., все-таки він не покотився слідом за якоюсь групою і намагається наповнити політику правом.

Отже, це могли б бути дві гідні кандидатури на посаду.

Але небезпека приналежності до певної політичної сили залишається.

АВТОРИТЕТНА ДУМКА